

E: Végezetül szeretném megkérdezni, hogy ki vezeti most ezt az intézetet?

R R: Miután múlt év augusztusában nyugdíjaztak, most, másodszori pályázásra sikerült kineveznie a minisztériumnak egy új igazgatót. Közben én folyamatosan dolgoztam, mert a megbízott igazgató, aki korábban az intézet gazdasági vezetője volt, szerződéssel tanácsadóként alkalmazott. Vagyis az új igazgató megérkezéséig folyamatosan végeztem a vezetői teendőket.

E: Honnan jött az új igazgató?

R R: A Szociális és Családügyi Minisztériumból, fiatal, jól képzett szakember, aki tájékozott a fogyatékos ügyben. Intézményvezetői gyakorlata még nincs, de remélhetőleg majd beletanul.

E: Önként ment el nyugdíjba?

R R: Nem, 66 éves vagyok, és utolért a nyugdíjkorhatár. Rosszul érintett ez a dolog, mert szívesen maradtam volna. Nem beszélve arról, hogy nem sokkal ezelőtt írta alá Magyarország az Európai Szociális Chartát, és ez az eljárás annak szellemiségével nem egészen harmonizál. Ha egy igazgató, egy elnök, egy professzor vagy egyetemi tanár szellemileg és fizikailag is képes ellátni a munkáját, akkor nem illik felállítani, még akkor sem, ha arra a jogszabály lehetőséget kínál.

E: Hogyan történt a nyugdíjazása?

R R: Teljesen váratlanul megjelent egy minisztériumi államtitkár, egy főtanácsos és egy főosztályvezető, és rövid beszélgetés után tudomásomra hozták, hogy hány óra. Ezt követően behívtak a minisztériumba, ott ült két államtitkár és átadták a felmentő okmányomat. Ennyi a történet.

E: Mivel magyarázza, hogy ez ilyen sürgős volt?

R R: Nem kerestem rá magyarázatot, mert teljesen értelmetlen magyarázatokat keresni.

Az interjút Liskó Ilona készítette

“A fogyatékos gyerek is ugyanolyan gyerek, mint más”

Helesfai Katalin, a Vakok Általános Iskolájának igazgatója

Educatio: Hogyan került kapcsolatba a vakokkal?

Helesfai Katalin: 1968-ban végeztem az Egri Tanárképző Főiskolán magyar-történelem szakon, és utána vissza szerettem volna kerülni a családomhoz. Teljesen véletlenül kerültem a gyógypedagógia területére, mert a nagyothallók iskolájában kaptam állást, és diplomával a zsebemben gyerekfelügyelőként kezdtem el dolgozni. Abban az időben még nem volt ennyi iskola, és nem volt lehetőség Budapesten magyar-történelem szakkal elhelyezkedni. Nagyon hasznos volt az az egy év, amit gyermekfelügyelőként dolgoztam, hiszen a fogyatékos gyerekeket szabadidejükben, nem iskolapadhoz kötötten, hanem egyéb formában tudtam megismerni, tehát rengeteget tanultam. Egy év után átvettek az iskolai részlegbe, magyartörténelmet tanítani. Közben elkezdtem a gyógypedagógiai főiskolát, megszereztem a szurdopedagógia szakot, ami a hallássérültek oktatására jogosít fel, és a logopédia szakot is elvégeztem. Tizenhét évig ott dolgoztam, egy munkahelyen. Az utolsó 3 évében országos szakfelügyelő lettem, tehát valamennyi siket intézményben és a nagyothallók intézményében szakfelügyeleti munkával is megbíztak. És akkor teljesen váratlanul, 1985-ben kerül-

tem ide, ebbe az iskolába. Igazgatóhelyettesi feladatokkal bíztak meg, de aztán úgy alakult, hogy a következő évtől kezdve igazgató lettem. Ez azt jelenti, hogy 15 éves igazgatói múlt van mögöttem. Éppen most lesz az újabb öt éves ciklusra az előkészület első stációja, tehát ma lesz az első értekezletünk. Beadtam még öt évre, nyugdíj előtt a pályázatomat. Nem tudom, hogyan alakul, de elképzelhető, hogy talán még öt évre igazgató maradok.

E: Tehát igazgatóhelyettesként jött ide. Hogy esett Önre a választás?

H K: Gondolom, hogy a fenntartó fővárosi önkormányzat ismerte a munkámat, ezért kértek fel egy évre. És aztán 15 lett belőle.

E: Nem bánta, hogy nem ment vissza a nagyothallókhoz?

H K: Nem bántam meg, mert számomra a gyerek az gyerek, és a fogyatékos gyerek is ugyanolyan gyerek mint más, legfeljebb az egyiknek a hallásával van probléma, a másiknak a látásával – de hogyha végigsétál valaki a házban, láthatja, hogy ugyanolyan gyerekeletet élnek itt is, mint bárki más.

E: Volt valami, ami miatt itt maradt?

H K: Nagyon jó kis területbe csöppentem és sok új feladat állt az intézmény előtt. A legelső nagy feladat az volt, hogy ez a szép műemlék épület akkor nagyon rossz állapotban volt, kívül-belül, és a fenntartó 1986-tól kezdte el a felújítást. A padlástól a pincéig mindent felújítottak, és a pedagógiai szempontú kéréseket figyelembe véve tudtuk a renoválást és átalakítást megvalósítani. Pl. a kert végében lévő óvodaépület kialakítása remekül sikerült. A főépület műemlék épület, itt kötöttségek voltak, úgy kellett az iskolai és diákotthoni részt átalakítani, hogy azért jól hasznosítható legyen. Ez az épület egyébként mindig a vakoké volt, éppen 100 éve épült, 1901-ben.

E: Milyen nehézségeket talál a munkájában, és mi az, amit szeret benne?

H K: Én úgy fogalmaznék, mindig új feladat van, amit meg kell oldani. Kell is, hogy legyen némi nehézség az ember életében. Biztos, hogy a vakok oktatása nem könnyű, itt olyan speciális eszközökre van szükség, amelyek igen sokba kerülnek. Pl. egy pontírógép, ami a gyerek kezében a toll, ill. a ceruza, 79 500 Ft. 250 növendékünk van. Abból az óvodások még nem írnak, de 180 gyereknek elő kell teremteni. Vagy a beszélő számítógépet, vagy a Braille kijelzőt. Ezek azok a speciális eszközök, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyerek önállóan tudjon dolgozni, és ne szoruljon mindig másokra. Ezek borzasztó sokba kerülnek. Vagy mostanában kitömött állatokat, domború földgömböket kell beszerezniünk. Egy domború földgömbnek 14 000 Ft az ára, és a vak gyerek kezében ott kell, hogy legyen. Nem elég egyet felmutatni az osztályban, hanem oda kell adni a kezébe. Ez nagyon sok pénzbe kerül, és a pénz előteremtése igen nagy probléma.

Fenntartónk a Fővárosi Önkormányzat, csak elismeréssel és hálával tudok szólni róla. Nemcsak az épület felújításáért, és nemcsak azért, mert működtetnek minket, hanem azért is, mert jól ismerik a problémáinkat és megoldják. Ha nem is azonnal, de előbb-utóbb biztos. Egyre több halmozottan sérült gyerekünk van, és a velük való foglalkozás, a terápiási jellegű fejlesztés nagyon fontos. Ehhez az utóbbi időben 21 álláshelyet kaptam. Ez óriási dolog egy intézmény életében. Tehát nagyon sokat tesz a fenntartó, de nem elég a pénz, hiszen nagyon sokba kerülnek az eszközök. Állandóan pályázunk, ha vannak segítők, szponzoraink, tőlük is általában eszközvásárláshoz kérjük a támogatást.

E: Mesélne az intézet történetéről?

H K: 1825-ben a reformkori pozsonyi országgyűlésen merült fel először az igény a vak gyerekek intézményes nevelésére, oktatására. József nádor támogatóan állt a gondolat mellé, olyannyira, hogy rögtön az országgyűlésen egy kis helyiséget biztosított egy pedagógus szá-

mára, aki két vak gyerekkel kezdett el foglalkozni, és nézegették a képviselők, hogy mi is történik ott. Ez mintegy bizonyíték volt arra, hogy érdemes velük foglalkozni. Egy évre rá már egy kicsi iskola nyílt meg Pesten a vakok számára. Aztán fokozatosan bővült az iskola. 40 évig a mai Zeneakadémia helyén működött. Persze elég viszontagságos volt a 100 év, sok költözéssel. Árvíz pusztított, és ott volt a szabadságharc is. Akkor pl. Vácra kellett menekíteni a gyerekeket. Elég romantikus története van az intézménynek. Végül 1901-ben itt, a Hermína mező szélén épült meg a Vakok Országos Nevelő és Tanintézete. Ma a nevünkől következik, hogy kikkel foglalkozunk: óvoda, általános iskola, speciális szakiskola, diákotthon és gyermekotthon vagyunk. Most már nagyon hosszú a nevünk, de ez tükrözi a feladatainkat. A mi intézményünkön kívül egyetlen olyan intézmény van, ahol vak gyerekek ilyen keretben tanulnak, ez egy egyházi intézmény, a Vakok Batthyány László Óvoda és Gyermekotthona. Ez fent működik a Svábhegyen, ott 50 gyerek van, nálunk 250.

E: Ez azt jelenti, hogy aki nem Budapesten él, annak is Budapestre kell jönnie?

H K: Igen, célszerű, ha idekerül, hiszen jelen pillanatban itt összpontosul mind metodikailag, mind pedig eszközileg az a megfelelő ellátottság, amire szükség lenne. De elkezdődött a vakok számára is az integrált oktatás, és remélem, meg is valósul.

E: Hol laknak a gyerekek?

H K: 156 gyerek lakik a diákotthonban, és közülük 12-en állami gondoskodásban, gyermekvédelmi gondoskodásban élnek. Hajdanán állami gondozottaknak nevezték őket. Ezért vagyunk gyermekotthon is, és gyermekotthoni státusunkból adódóan van egy lakásotthonunk, ahol ezeket a gyerekeket külön készítjük fel az életre, és külön próbáltunk egy kis otthont biztosítani számukra.

E: Milyen szakemberek dolgoznak az intézményben?

H K: Az intézményben elsődleges feltétel a gyógypedagógiai diploma, tehát a tiflopedagógiai szak, ezt én is elvégeztem közben. Ezen kívül a felső tagozatos oktatásban a szaktárgyi oktatáshoz szükséges diplomák is fontosak, van kémia szakos, matematika, magyar szakos, nyelv szakos kollégánk is. A zenei oktatáshoz természetesen kell egy zenei diploma, a gyógytestneveléshez gyógytornászaink, mozgástrénerünk vannak, és külön logopédusaink. Általában a gyógypedagógiai végzettség a mi intézményünkben a tiflopedagógiai, és ami még nagyon fontos, az értelmi fogyatékosok képzésére jogosító diploma, hiszen az utóbbi időben nagyon sok a halmozottan sérült gyerekünk.

E: Mekkora a tantestület?

H K: A tantestületbe én mindig beleszámítom a gyermekfelügyelő kollégákat és a gyógypedagógiai asszisztenseket is, így 185 fős a testület. Ebben vannak délelőtt, tehát iskolai területen dolgozó kollégák, vannak nevelőtanár kollégák a diákotthonban, és vannak gyermekfelügyelők, illetve gyógypedagógiai asszisztensek, akik kísérik a pedagógiai munkát.

E: Milyen életkorú a tantestületet?

H K: Örömmel mondhatom, hogy nagyon sok fiatal kollégám van, vegyes az életkori összetétel, de sok fiatal jön hozzánk. Általában a fiatalokkal az a probléma, hogy zömmel nők, és amikor elmennek szülni, akkor kiesik egy pár év. Ha átlagéletkort mondanék, az 30–40 közötti, ez abból is adódik, hogy többen nyugdíj előtt állnak.

E: Milyen szempontok alapján válogatják ki a pedagógusokat és a pedagógiai asszisztenseket?

H K: Először is a diploma fontos, a pedagógiai asszisztenseknél is szükséges a pedagógiai végzettség, és a gyermekfelügyelők közül is egyre többen elvégzik a gyermekfelügyelői tanfolyamot. A másik, hogy valakinek milyen affinitása van a vak gyerekekhez, ez nagyon fontos. A harmadik az, hogy halmozottan sérültekkel való pedagógiai munkát is vállalja fel az ille-

tó. Én pl. történelmet tanítok egy osztályban. Vak gyerekeknek könnyű történelmet tanítani. De hogy egy halmozottan sérült gyerekkel, aki vak, és van mellette középsúlyos értelmi fogyatékosága, hallássérülése, és lehet, hogy még mozgássérültsége is, mit lehet kezdeni, hogyan lehet nála kiépíteni azokat az elemeket, amelyek az önállóságát fejlesztik, ez már komoly munka és nagyon tiszteletreméltó.

E: Vannak-e megfelelő létszámban jelentkezők?

H K: Nem panaszkodhatom. Nálunk minden állás betöltött, soha nem is volt problémám. Fluktuáció inkább a gyermekfelügyelői állások terén van, hiszen nagyon sok fiatal jelentkezik. Leérettségiznek, eljönnek ide, aztán beiskolázzuk őket, vagy maguktól elmennek főiskolára-egyetemre. Ott mindig cserélődnek a kollégák. De az iskolai tantestület nagyon stabil. Oda nehéz bejutni.

Azt hiszem, aki a mi pályánkra jön, annál biztosan szó van elhivatottságról. A pénz, amit a kollégák kapnak, sajnos nem sokkal több, mint amit más pedagógus kap. Talán egy dologban különbözünk, hogy heti 19 órával dolgozunk az iskolai testületben, a diákotthoni nevelőtanárok pedig heti 26 órában. Ami plusz pénzt jelent, az az ún. gyógypedagógiai pótlék és a felzárkóztatási pótlék, ez kb. 5000 Ft körüli összeg havonta, amit szerencsére a gyermekfelügyelők is megkapnak. Az ő bérük egyébként nagyon-nagyon alacsony.

A kollégák számára fizetéskiegészítést jelentenek a különféle pályázatokból adódó szakanyagírások. Mivel el kell látnunk pontírásos tankönyvekkel a gyerekeket, és el kell látnunk a könyvtárat is pontírásos könyvekkel, szépirodalommal, ismeretterjesztővel, ezt a munkát a pedagógusok végzik. Adaptálják a könyveket, utána számítógépbe viszik, és egy Braillefordító programmal átteszik pontírásos változatba. Előkészítik, és végül egy lektori ellenőrzés után már nyomtatásra kerül a könyv. Ezek azok a feladatok, amelyeket itt házon belül egy kicsi plusz pénzzel el tudunk ismerni. Egyébként én nem nagyon tudok arról, hogy a kollégáim másodállásokba mennének, legfeljebb egy-kettő közülük. Azt hiszem, főleg a kezdők, akik a saját életüket próbálják megalapozni. Magántanítványt vállalnak, nyelvi területen. De azt érzem, hogy akik itt dolgoznak, azok teljes energiával dolgoznak.

E: Milyen speciális programok szerint tanítanak?

H K: Tulajdonképpen a tantervi anyag ugyanaz, mint az ép látású gyerekeknél. Tehát mi is a Nemzeti Alaptanterv és a kerettanterv alapján dolgozunk. Éppen most készítettük el a pedagógiai programunkat, amelyben van nevelési programunk is. De természetesen nálunk nemcsak ép értelmű gyerekek vannak, hanem van értelmi fogyatékos tagozatunk is, és vannak a halmozottan sérültek – rájuk specialitások vonatkoznak. Mi a megközelítésben, a módszerekben vagyunk mások. Pl. a tapintás fejlesztése, a hallás fejlesztése, a tájékozódás fejlesztése, az önálló életre felkészítés egészítik ki a tanterv szabta munkánkat. Nálunk az alapórák mellett van egy ún. rehabilitációs órakeret is, ezzel tudjuk egyrészt azokat a hiányokat pótolni, ami egy-egy gyereknél jelentkezik, és egy-egy gyereknél más és más problémában mutatkozik meg. Tehát ez az, amit pluszban nyújtunk. Ilyen pl. a látásnevelés, a gyógytestnevelés, ilyen a logopédiai kezelés, a különféle terápiás eljárások, utóbbi időben a zeneterápia, Ayres-terápia, lovasterápia, hidroterápia, mert szerencsére uszodánk is van. Mindez összekapcsolódik, igyekszünk egy-egy gyereket több oldalról is megközelíteni.

E: Milyen eredményt hoznak ezek a speciális módszerek?

H K: A halmozottan sérülteknél egyéni fejlesztési terv alapján dolgozunk. Míg az ép értelműnél megvan a tantervi anyag, és abból lebontja a pedagógus a maga számára a tanmenetben megvalósítandó feladatokat és egy osztállyal elsősorban frontálisan dolgozik, a halmozottaknál egyéni fejlesztési terveket állítottunk össze. Ezt mindig egy-egy team készíti el, tehát a

gyerekkel foglalkozó pedagógusok, közülük egy személy teljes mértékben felel a gyerekért, és összefogja azoknak a munkáját, akik besegítenek, akár a kommunikációs fejlesztés, akár a zeneterápiás fejlesztés, akár a hidroterápia terén, tehát komplex módon állítják össze a programot. Az eredmények természetesen nem kiemelkedők vagy ugrásszerűek, hanem apróbb, fokozatos eredmények. De én azt látom, hogy pl. az uszoda nagyon fontos. Tíz évig ábrándoztunk róla. Nemcsak azért, hogy egy vak gyerek is tudjon úszni, hanem azért is, mert például a halmozottan sérült gyerekek sok esetben feszes izomzatúak, rossz mozgásúak, lógatják a fejüket, púpos a hátuk, nagyon sok gyerek lúdtalpas, vagyis a mozgásukkal súlyos probléma van. Most azt látom, hogy azok a gyerekek, akiket először alig lehetett bevonszolni a vízbe, ma már boldogan mennek be, mert megérinti, vagy körbefogja a víz a testüket, megnyugvás jelenik meg az arcukon, és már ez is egy óriási dolog. Mindössze két éve van uszodánk, de biztosan meglesz az eredménye. Második osztályos gyerekeket láttam úszni, fantasztikusan jól csinálják. Eddig mindig gond volt, hogy hova lehet egy vak gyereket elvinni úszni, mert összeütközik a látókkal stb. Ez mindig konfliktushelyzetet okoz, a szállításról nem is beszélve. Az, hogy helyben van az uszoda és így a testnevelés óra is, és van gyógytestnevelés és víziterápia, vagy úszás, nagyon sokat segít a testtartás és mozgás korrigálásában.

E: Maguk oldják meg az úszás oktatását?

H K: Van két úszóedzői szakkal rendelkező kollégám – ilyen dolgokra is oda kellett figyelni. Vagy a szakiskolában arra, hogy szakoktatók legyenek. Vagy átképzéssel oldjuk meg, vagy úgy vesszük fel a kollégákat, hogy már megvan a szakjuk.

E: Mi a gyakoribb?

H K: Az utóbbi időben sokat számít az állami támogatás, ami a továbbképzésekhez jár, anyagilag ez most nagy előrelépés a mi életünkben. Pl. a szakoktatók zöme gyógypedagógus és szakoktató, mert megvolt a gyógypedagógiai végzettsége és hozzá szerezte a szakoktatóit is. Sok kollégám jár továbbképzésre. Pl. az Ayres-terápiát nagyon sokan elvégezték, nagyon sokan jártak a zeneterápiás foglalkozásokra, ezen kívül a gyógytornászaim is rendszeresen részesülnek átképzésben. Pl. legutóbb az egyik kollégám a rehabilitációs úszást tanulta, vagyis azt, hogy az úszást hogyan tudjuk a rehabilitáció szolgálatába állítani.

E: Önök is szerveznek továbbképzést?

H K: Igen. Nekünk is van háromféle továbbképzésünk, akkreditált tanfolyamok. Az egyik azon pedagógusok számára készült, akik az integrációs lehetőségeket kihasználva fogadnak vak gyerekeket óvodában vagy általános iskolában. Ez a 30 órás tanfolyamunk általános képet ad a látássérülés okáról, a látássérülés mértékéről, és arról, hogy hogyan kell a látássérült gyerekekkel foglalkozni, milyen speciális módszertani eljárások vannak, akár a pontírás-rendszerrel, akár az abakusszal, a matematika oktatása terén, vagy milyen egyéb feladatok vannak a felső tagozatos szaktárgyi oktatás terén stb. Ezenkívül a mozgástrénereim által összeállított anyag alapján van egy szintén 30 órás tanfolyam, ahol nem mozgástrénerre neveljük a pedagógusokat vagy szülőket, hanem azt tanulják meg a kollégák, hogy mit kell tudnia egy vak gyerekeknek a tájékozódás, a biztos közlekedés terén, és hogyan lehet ebben segíteni őt. Ha házon belül, vagy otthon, a családi környezetben figyelni meg a vak gyereket valaki, akkor azt látja, hogy remekül tud tájékozódni, remekül mozog az ismert közegben. A probléma mindig akkor kezdődik, amikor ismeretlen területre kerül, akár utcára, akár egy új iskolába, új munkahelyre stb. Ezért fontos, hogy legyenek segítők, akik el tudják őket igazítani.

A harmadik akkreditált tanfolyam az önkiszolgálás elsajátíttatásáról, az önálló életre való felkészülésről szól. Hogyan tudja a gyerek felismerni a ruhadarabjait, honnan tudja, hogy melyik az eleje vagy a háta, hogyan kell mosakodni, hogyan kell a napi teendőket az ágyazástól a kenyérkenésig, a ruhadarabok kimosásáig elvégezni, tehát a háztartási munka megtanulása, a saját önálló élet kialakítása a célunk. Ezt a tanfolyamot szülőknek is szoktuk tartani. Ez nagyon fontos, mert sok esetben, ha egy vak kisgyerek születik a családba, megijednek a szülők, hogy mit is fogunk vele tenni? Gyakran abba a hibába esnek, hogy mindent megcsinálnak a vak gyerek helyett, ő csak üljön, jól elvan, nincs vele probléma, sajnálják. Pedig nem erre van szüksége, hanem arra, hogy önállóan meg tudja oldani a feladatait. A halmozottan sérült gyerek is nagyon sok mindent meg tud csinálni. A mozgástréner vagy a gyógypedagógus abban tud segíteni, hogy milyen apró lépésekkel lehet elsajátíttatni a gyerekkel ezt vagy azt a fogást, krumplihámozást, hagymavágást stb. Ismerek olyan halmozottan sérült gyereket, aki remekül tud tájékozódni, de ennek ki kell építeni az apró lépéseit. Ez az, amiben a gyerekek és a szülők számára mi segítséget nyújtunk.

E: Hogyan találják meg Önöket a szülők?

H K: A látássérült számára működik egy Látásvizsgáló Országos Szakértői Bizottság. Ebben a bizottságban egy gyógypedagógus, egy szemész szakorvos és egy pszichológus, tehát egy team kerül kapcsolatba a látássérült gyerekekkel. Nemcsak vakok vagy gyengénlátók, hanem éplátók is jönnek. Ahol valami problémát talál az orvos, a védőnő, óvónő, vagy tanár, vagy maga a szülő, megkeresheti ezt a bizottságot, amely megvizsgálja a gyermeket. Gyakorlatilag az ő javaslatuk alapján kapja meg a gyerek a megfelelő fejlesztést. Ha azt mondják, hogy maradhat otthon, mert nagyon jó, fejlesztő családi háttere van, vagy fogadókész a helyi óvoda vagy bölcsőde, akkor lehet, hogy otthon marad. Ha pedig azt mondják, hogy speciális fejlesztésre van szüksége, akkor a gyengénlátók iskolájába küldik, vagy ha olyan a gyerek látása, hozzánk. Ez óriási segítség. Ez a bizottság szórólapokon, születéseken, szemészeti szakrendelőkben próbálja megjeleníteni önmagát. Ez az egész szervezeti rendszer kiépült, a mozgássérülteknél is van egy ilyen bizottság, a hallássérülteknél is, tehát nagyon jó hálózat alakult ki Magyarországon.

Nálunk azok a gyerekek vannak, akik vagy egyáltalán nem látnak, vagy akiknek egy picit látásmaradványuk van, ez az ún. aliglátás. Ha számokban jelenítem meg, akkor 0–0,1-ig terjed a látásmaradványuk, szemben a mi 1,0 látásunkkal, az ép látással. Akik 0,1-en felül, kicsit jobban látnak, de eszközökre, nagyítókra, távcsőre, szemüvegre van szükségük, azok a gyengénlátókhöz kerülnek, vagy integráltak, de gyengénlátóként végzik az iskolát. A mi gyerekeink zöme koraszülött, tehát ők az inkubátoros gyerekek, a retinopathiás gyerekek. A létszámunk 65%-a ilyen kórokkal rendelkezik. Ez elég magas, sőt az óvodában már 85%! Azért nehéz általánosságban az iskoláról beszélni, mert az iskolánk szakiskolai részlegében, ahol most már 78 gyerekünk van, vannak gyengénlátók is. Ők egy picit szépítik a statisztikánkat, de az óvodai és az általános iskolai részlegen csak a vak és alig látó gyerekek vannak.

E: Az ilyen koraszüléssel járó látássérüléseknek van valamilyen társadalmi jellegzetessége?

H K: Nem tudom, hogy a koraszülésnek mi a háttere. Azt mondják, az egészségtelen életmód, a cigaretta, az alkohol, a rohanó, stresszes állapot minden bizonnyal befolyásoló tényező. De sajnos előfordul olyan eset is, amikor csodálatos 9 hónap telik el, és mégis koraszülöttként születik a gyerek. Sajnos az újszülöttnak a szeme a legérzékenyebb szerve, és nem véletlenül az sérül meg legelőbb. Az sem véletlen, hogy egyre nagyobb a halmozottan sérültek száma, ez is összefügg a koraszülöttséggel. Ezek a kicsi gyerekek, akik itt vannak, zömmel egy kiló körüli testsúllyal születtek.

E: Milyen a kapcsolatuk a szülőkkel?

H K: Amikor eljönnek a szülők a Látásvizsgáló Országos Szakértői Bizottsághoz, amely helyileg a mi intézményünkben működik, már akkor kapcsolatba kerülnek velünk. Már az első találkozáskor átmennek az óvodába, vagy az iskolába, és megnézik, hogy az milyen. Az óvodába kerülő gyerekekkel és a szülőkkel különösen intenzíven foglalkozunk. Az intézmény pszichológusa a szülők számára egy ún. szülői klubot vezet, ami azt jelenti, hogy együtt beszélgetnek olyan dolgokról, amelyek hasznosak a szülők számára, de egyénileg is felkereshetik a pszichológust. A pedagógusok a beszoktatási időben együttműködnek a szülőkkel, tehát ott van a szülő, láthatja, hogy mit csinál a gyerek, látja, hogy miként és hogyan fejleszti a pedagógus, és megtanulhatja, hogy ő azt otthon hasonlóképpen hogyan folytassa. Ezenkívül apróbb tanfolyamokat szervezünk, pl. a Braille-abc-t megtanítjuk a szülőknek, hogy a gyerekekkel való írásbeli kommunikáció terén a későbbiek során ne legyenek problémáik. A családi hétvégék egészítik ki a szülőkkel való foglalkozást, sőt az utóbbi időben a nagyszülőket, a testvéreket is idevárjuk. Nagyon nehéz egy látássérült gyerek testvérének lenni. Sok esetben a szülő úgy érzi, hogy a látássérült gyerekekkel többet kell törődni, és így a másik gyerek háttérbe szorul. Ezt fel kell dolgozni a másik gyerekeknek, sőt az is tudatosul benne, hogy a későbbiekben neki kell a testvérével foglalkozni. Mindenképpen meg kell oldani ezeket a feszültséget okozható lelki problémákat mind a szülőnél, mind a nagyszülőnél, és a testvéreknél. Működik intézményünkben az ún. szülői szervezet, tehát állandó a kommunikáció, beleszólnak az intézmény életébe ötletekkel, javaslatokkal, és kikérjük a véleményüket. Létrejött egy szülői egyesület is, ami annyiban más, hogy nemcsak az itt lévő gyerekek szüleit, hanem a korai fejlesztésben lévő, tehát a 0–3-éves korú gyerekek szüleit is fogadják, sőt azokat is, akik nyolcadik után innen kerülnek, gimnáziumba, középiskolába. Azok a szülők is részt vesznek ebben az egyesületben, akiknek gyermeke integráltan tanul, velük is szoros a kapcsolatunk.

Nálunk zömmel vidéki gyerekek vannak, és azt tapasztaltam, hogy a kisebb közösségekben, falun élő szülők sokkal természetesebben bánnak a gyerekekkel, mint a városi szülők, vagy azok, akik főiskolát-egyetemet végeztek. A természetes közeg, a természetes bánásmód a legjobb a gyerekeknek, mert ott ugyanúgy követelnek tőle, ugyanúgy bevonják a család életébe, a kerti munkába, és rengeteg praktikus dolgot megtanulnak. Inkább a városon élő gyerekekkel van probléma, ahol a rohanó életmód miatt gyorsan kell öltözni, gyorsan enni, gyorsan eljutni valahová, ezek a szülők mindent kivesznek a gyerek kezéből, és inkább megcsinálják helyette. Az utóbbi időben nagyon sok a munkanélküli szülő. Ez sok esetben abból is fakad, hogy halmozottan sérült gyerek mellett nemigen tudnak munkát vállalni, mert otthon vannak a gyerekekkel, és minden szempontból a gyerek felé fordulnak. Tehát a szülői attitűdnek sok összetevője van. Talán kétfajta szülőt lehet megkülönböztetni. Az egyik az, aki nagyon óvja-védi, ami nem jó szülői attitűd, mert elveszi tőle az önállóságot. És vannak, hála Istennek csak nagyon kicsi arányban, akik, ha nem is elutasítják, de "félreteszik" a gyereket.

E: Megrázó élmény, ha sérült gyermek érkezik a családba. Mennyire tudják ezt feldolgozni a szülők, mennyire maradnak együtt a házasságok?

H K: Sajnos ez is gyakori probléma az utóbbi időben, hogy szétválnak, és csonka családban nő fel a gyerek. Ezekben a szülői klubokban, és a családi hétvégéken a pszichológusok és gyógy-pedagógusok segítségével próbáljuk oldani azt a nagy terhet, ami egy-egy családra vagy éppen anyára, netán testvérré hárul. Nagyon fontos, hogy a szülők egymással is kapcsolatban legyenek, mert egyrészt nagyon sok apró, ügyes fortélyt tudnak egymásnak átadni,

másrészt, a szülő számára megkönnyebbülés, ha látja, hogy “nemcsak nekem van ilyen nagy problémám, hanem másnak is”.

Most kezdjük a minőségbiztosítási rendszerünk kiépítését, ez most országosan minden területen, a gyógypedagógia területén is terjed. Ennek nálunk van már egy jó másfél éves előkészítő szakasza, ahol egyrészt mi magunk, pedagógusok ismerkedünk ezzel az újfajta rendszerrel, voltak nevelési értekezletek, tanfolyamokra jártak a kollégák, tehát most kezd tisztulni előttünk, hogy mit is akarunk, és hogyan próbáljuk ezt megvalósítani. Ehhez egy olyan felméréssel szeretném az alapot megadni, ami egyrészt a gyerekek státusáról szól: milyen állapotú növendékeink vannak, a szemészeti probléma mellett még milyen más egészségügyi vagy más jellegű problémájuk van, és ehhez a családi háttér is hozzátartozik: a család anyagi és szociális helyzete, kulturáltsága, tehát életük valamennyi összetevőjét szeretnénk alaposabban ismerni, mert csak így tudunk segíteni.

E: Hogy tapasztalja, egyre több gyerek születik látássérülten?

H K: Azért nem fogalmaznék úgy, hogy egyre több. Valóban volt felfutása ennek a koraszülöttségből származó látássérülésnek az utóbbi 15 évben. Volt olyan évfolyamunk négy éve, ahol a nyolcadikosokból négy osztályunk volt, összesen 37 gyerek, szemben azzal, hogy általában 12 fő szokott tőlünk kimenni. Ez az időszak volt az, amikor a retinopathiások száma nagyon megugrott. Most azt tapasztaljuk, mintha a technikának köszönhetően, meg a koraszülöttség visszaszorításának következtében, ez csökkenne. Az inkubátoros gyerekeknél a megfelelő oxigénmennyiség beállításával, illetve ha az inkubátorból kikerülés után helyes az orvosi ellátás, akkor talán csökkenthető a látássérülés kialakulása. Most már számítógéppel állítják be az inkubátor működését. Ez óriási dolog. A másik előrelépés a prevenció, az orvosi megelőzés. Látjuk, de nem tudjuk pontosan, hogy mi az oka annak, hogy most kevesebb vak gyerek születik. De ha megnézzük, összességében is kevesebb az újszülöttek száma. Országos felmérés erre vonatkozóan nincs, de talán a népszámlálás erre is adatot szolgáltat.

E: Hogyan folyik az integrált oktatás?

H K: A legújabb részlegünk az ún. módszertani központ, ahonnan az integráltan nevelt gyerekeket segítjük meg. 14-en vannak óvodában, és 40 gyerekünk van helyi általános iskolában. Ezek az ún. befogadó iskolák, akik befogadják a vak gyerekeket. De azért nincsenek minden esetben felkészülve a befogadásra, hiszen a főiskolák, egyetemek még nem tanítják a hallgatókat arra, hogyan kell a pontírást vagy az önkiszolgálást, vagy a speciális eszközök használatát megtanítani. Nem véletlen, hogy erről szól az egyik akkreditált tanfolyamunk. Tehát próbáljuk segíteni ezeket az iskolákat, és az ott tanuló gyerekeket, szülőket. A tankönyveket eljuttatjuk hozzájuk, ugyanis a pontírásos könyveket csak mi gyártjuk. Ebben az Oktatási Minisztérium segít nekünk, de nem tudjuk valamennyi könyvet biztosítani, hiszen az új tantervekhez mindig új tankönyvek jelennek meg, és ahány iskola van, szinte annyiféle könyv. Mindig problémát jelent, hogy minden integrált gyerek számára legyen könyv. Jelenleg ezt még nem tudjuk megoldani, hiába van a minisztérium részéről ez a nagy segítségnyújtás. A taneszközöket, domború térképeket, abakuszokat, logaritmustáblákat, amelyeket a mi tanszerkészítő műhelyünk gyárt, szintén eljuttatjuk az iskoláknak. Ezeket a speciális eszközöket nem lehet üzletben kapni.

E: Hol vannak ilyen integrált iskolák és óvodák?

H K: Erről akár egy kis térképet is tudok mutatni, az ország minden részében vannak. Ez a fajta megsegítés, amit jelenleg nyújtunk, még nem teljesen megfelelő, ugyanis nagyon nehéz Budapestről Vas megyébe, vagy a Nyírségbe eljutni egy nap alatt. Ha viszont a pedagóg-

gus megszáll, és ott marad, akkor egy gyerek két nap alatt elviszi a heti óraszámot. Az igazi megsegítés az lenne, ha a segítséget rendszeresen kapná meg a tanuló. Ezért úgy képzelnénk, hogy megmaradnánk mi központnak, de az ország nagyobb helyein ki lehetne építeni egy-egy részleget, mondjuk, Debrecenben, Pécsen, Győrben, Egerben, ahonnan kisebb körzetbe kellene kijárni az ún. utazótanárnak. Tehát most az a feladatunk, hogy megtaláljuk azokat a tiflopedagógusokat, akik közvetlenül tudnak segíteni. Győrött és Székesfehérvárott már van egy-egy ilyen pedagógus, aki helyben támogatja, segíti a gyereket. Jó lenne, ha ennek egy teljes rendszere épülne ki.

E: A szakiskolában milyen szakmákat oktatnak?

H K: Szakiskolánk a legfiatalabb részlege intézményünknek. Eredetileg ez az intézmény óvoda és általános iskola volt. A szakiskola egy új terület. A hármas tagoltság itt is megvan: az ép értelműek számára számítógépezés sajátítható el, ezt később szeretnénk szövegszerkesztéssel kiegészíteni, ennek az alapjai már megvannak. A számítógépezés mellett lehetőség van még a szőnyegszövés és a kosárfonás elsajátítása. Ezek OKJ-s szakmák. Az enyhe értelmi fogyatékosok kefekötést, szőnyegszövést, kosárfonást tanulhatnak. Akinél el lehet érni, hogy OKJ-képesítést kapjon, azt a fiatal igyekszünk erre a szintre eljuttatni. Akinél ez nem érhető el, az csak egy tanúsítványt kap arról, hogy ezt a képzést elvégezte, mert ő nem tud olyan gyorsan dolgozni, vagy nem tud minden műveletet maga csinálni, vagy nem olyan szép esetleg az a munkadarab, ami a keze alól kikerül.

A legnagyobb probléma a halmozottan sérült tagozattal van. Számukra ún. készségfejlesztő szakiskola működik, kettős céllal: alapvető cél, hogy minél önállóbb legyen a kikerülő fiatal. Tehát a fejlesztés a manipulációra, a kommunikációra, egyáltalán a gyerek testi-lelki fejlesztésére vonatkozik, az önállóságát szolgálja. Azok a gyerekek viszont, akik ügyes kezűek, és tessék megnézni, a szőnyegemet halmozottan sérült gyerek csinálta, meg azt a falvédőt is ott a falon, tehát akik képesek arra, hogy valamilyen munkát végezzenek, terméket előállítsanak, náluk azon vagyunk, hogy eljuttassuk őket erre a szintre.

E: Mi történik a gyerekekkel, hogyha itt befejezik a tanulmányukat?

H K: Három fokozat van: az ép értelműek általában 8.-ban kilépnek az iskolából, többen mennek gimnáziumba, és itt a kerületben a Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskola is jó néhány gyerekünket fogadja. Ez azt jelenti, hogyha kilép egy kilenc fős nyolcadik osztály, akkor mondjuk, egy gyerek megy a Neumannba. Korábban, mondjuk, tíz évvel ezelőtt ez úgy nézett ki, hogy a kilenc főből nyolc elment középiskolába, és egy elment mondjuk tanfolyamra, telefonkezelőre, vagy masször tanfolyamra, amit a szövetség szervezett számukra. Most megváltozott a helyzet. Középiskolába kerül tegyük fel 2–3 gyerek, de ott van a többi, aki nem annyira ügyes kezű, hogy masször legyen, ráadásul ahhoz már gimnázium kell, a telefonkezelői pálya betelt, nem kell, nincs szükség ezen a területen a látássérültekre. Ezért hoztuk létre a szakiskolánkat, hogy legyen valamilyen szakma, amit itt el tudnak sajátítani. Aztán, ha van benne kitarás és érdeklődés, utána még le tud érettségizni. Aki nálunk végez, két irányban tud továbbtanulni, egyrészt külső középiskolába kerülve, integráltan a látókkal; vagy marad ebben a szegregált formában, a szakiskolai képzésben. Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekek a szakiskolai képzés után még egy vagy két évig ún. rehabilitációs csoportban vannak, és még kapják a pedagógiai megsegítést a munka, a személyiségformálás, önkiszolgálás terén. Van az iskolánknak egy nyaralója a Svábhegyen, ott egy csoportban 10 fő dolgozik évente, ez egyfajta előkészület a munkára. Akik munkát vállalnak, azok a Főkefe Ipari kft.-nél kapnak munkalehetőséget. Van egy kolléganőnk, aki az ún. munkába állást segítő tanár, aki a munkakezdekskor együtt van

velük, még egy kis segítséget nyújt, majd aztán szép lassan belenőnek annak az intézménynek az életébe, és önállósulnak.

E: Mi történik azokkal a gyerekekkel, akik semmit nem tudnak csinálni?

H K: Azok a gyerekek vagy visszakerülnek a szülői házba, vagy az Értelmes Életért Alapítvány egy szociális foglalkoztatóhoz hasonló helyet biztosít számukra, ahol nappal ellátást kapnak, dolgozhatnak, közös kultúrprogramjaik, közös sétáik vannak, idejárnak hozzánk úszni. Egy komplex testi-lelki és munkára felkészítés folyik náluk. És végül vannak, akik speciális szociális intézményekbe kerülnek.

Ha valaki dolgozni tud és akar, akkor jelenleg tudunk számára munkalehetőséget biztosítani. Tehát nincs olyan gyerekünk, aki nem kap munkát. Más kérdés az, hogyha valamiért nem tud, vagy nem akar dolgozni. Hiszen van a vak személyi járadék, meg van esetleg egy olyan lehetőség, hogy elmehetnek nyugdíjba, és anyagilag az állam gondoskodik róluk. De nem az a cél, hogy nyugdíjból éljenek, hanem az, hogy csináljanak valamit.

E: Mennyire tudják követni a középiskolába kerülő gyerekek sorsát?

H K: Módszertani központunk úgy alakult ki, hogy amikor innen kikerültek a gyerekek, sokszor fordultak hozzánk a gimnáziumi tanárok tanácsért. Az első tapasztalatcserék a gimnáziumokkal zajlottak, bejártak ide a kollégák, órát látogattak, kicsit beleásták magukat a metodikába, beszélgetéseket biztosítottunk számukra, tehát így indult. Aztán később tevődött lejjebb, az alsóbb korosztályra, az általános iskolára a rendszeres megsegítés, de azóta is megvan ezekkel a középiskolákkal a kapcsolat.

E: Középiskolák számára is készítenek tankönyveket?

H K: Nem. Ez már a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének feladatkörébe tartozik, tehát a gimnazisták és a főiskolás-egyetemisták életét már a szövetség pártfogolja. Minden évben zajlik egy találkozó ezeknek a fiataloknak a számára, ezt itt, a mi iskolánkban szokták megrendezni, mert ez országos jellegű rendezvény. Itt szállnak meg a gyerekek, itt zajlanak a foglalkozások. Itt aztán beszámolnak a problémáikról, előadják a kéréseiket. Ez minden évben júniusban van.

E: Mennyire szoros az együttműködés a szövetséggel?

H K: Szerencsére olyan főtitkára van a szövetségnek, aki hajdan szintén ebbe az iskolába járt, és nagyon szereti a gyerekeket. Bármilyen tanácsért, támogatásért hozzá tudunk fordulni. A budapesti szervezettel pl. volt egy közös kísérletünk a telefonkezelői szakma frissítésére, közös pályázaton vettünk részt. Tehát vannak közös pályázatok, közös rendezvények. Rendszeresen járnak át a szövetség központjába a gyerekek, szoktak rendezvényre, könyvtárba járni, tehát arra készítjük fel őket, hogy a sorstársi közösséghez való tartozás mindig bennük legyen. Valahol az is feladata ennek a módszertani központnak, hogy a "kint" tanuló vak gyerekeknek, aki nagyon egyedül van a látók között, valamiféle kapocs lehetőségét nyújtsa a sorstársakhoz. Nem véletlenül szervezzük módszertani központunkban azokat a tanfolyamokat, amelyek kiegészítik a gyerekek otthoni tanulását pl. abakusszal történő számolással, vagy a tájékozódásfejlesztéssel. Ezekre tanév végén szokott sor kerülni. Vannak olyan táboraink is, ahova ezek a gyerekek eljönnek és egy kicsit együtt vannak a társaikkal.

E: Milyen problémákkal kell a társadalomban "szembe kell néznie" egy vak embernek?

H K: A társadalom szemlélete nagyon sokat változott, javult. Ennek ellenére, a mai világban, amikor általában kevés a munkalehetőség, nem túl sok jut a vakok számára sem. Általában félnek a munkáltatók attól, hogyha odakerül egy vak fiatal, az vajon hogyan tud helyállni. Pedig manapság már olyan eszközök vannak a vak munkavállalók kezében, amelyekkel mindent meg tudnak csinálni, pl. a beszélő számítógép egy óriási dolog a vakok életében.

Az elmúlt 15 év alatt rohamosan fejlődött a technika. Kezdetben még speciális számítógépeket alkottak speciális programokkal a vakok számára, ma már ugyanazt a számítógépet használja a vak ember, mint a látó, ugyanahhoz le tud ülni, ha a másik feláll, és folytathatja a munkát. Annyi a különbség, hogy egy beszélő programot kell csatlakoztatni a géphez, és máris tudja használni. Nagy probléma volt, hogy a Windows rendszert – ami főleg képi megközelítés – nem tudták használni, de már ezt is megoldották. Az egyik kollégám is tevékenyen részt vett ebben az újításban, és már ezt is tudják használni. Ez óriási dolog, mert mindent el tudnak olvasni, mindent fel tudnak dolgozni, úgyhogy a munkáltatóknak nem kellene félni tőlük. Ha valaki szorgalmas, ugyanolyan munkaerő lehet, mint egy látó ember.

E: Ha jól tudom, az őket foglalkoztatók valamilyen kedvezményben is részesülnek.

H K: Hát igen, illetve ha nem foglalkoztatják őket, akkor bizonyos fajta “büntetést” kell fizetniük. Fontos lenne azokat a feltételeket megteremteni a vakok számára, amelyek meglete munkavégzésüket biztosíthatná. Arról van szó például, hogy a számítógéphez legyen egy megfelelő csatlakozás, és akkor máris megoldódott a probléma. Ez talán anyagilag megterhelő egy-egy intézmény számára, de ha rászánja magát, rájön, hogy érdemes, megtérül a befektetés.

E: Mennyire élnek még a vakokkal szembeni előítéletek?

H K: Lehet, hogy vannak előítéletek, de mind a rádió, mind a televízió, tehát azok a csatornák, amelyek eljuttathatják az információt az emberekhez, mostanában elég sokat tesznek ennek oldására. Az integrált oktatás is sokat számít, tehát egy kisebb közösségben, gondolkod egy falura vagy akár kisvárosra, könnyebben be tudják emelni a vak embert a közösségbe. Talán még mindig Budapesten a legnehezebb, mert itt van még a legtöbb látássérült. Az elhelyezkedés is itt a legnehezebb. Vannak nagyon rossz példák is, ami mindig kétségbe ejt, gyakran ott állnak a látássérült emberek az aluljáróban, és kéregetnek. Rémülten érzem, ez biztosan nem jó kép a társadalom számára rólunk. Ugyanakkor azt hiszem, a dokumentumfilmek, vagy a Vakvagányok c. film hozzásegítik az embereket ahhoz, hogy egy kicsit megismerjék a vakok világát. Ez a film pl., azt hiszem, mindenképpen pozitív irányban befolyásolja a látók nézeteit a vakokról.

E: Változott-e a látássérültek egzisztenciális helyzete az utóbbi években?

H K: Biztos, hogy az esélyegyenlőségi törvény, amit a kormány hosszú-hosszú vajúadás után megalkotott, a fogyatékosokra tekintettel nagyon sok pozitív irányt jelöl meg. Ha mindez megvalósul, aminek a határideje 2005 és 2010, akkor azt hiszem, hogy a fogyatékosok élete Magyarországon is változni fog. Azt nem mondhatom, hogy jelenleg megkülönböztetett figyelmet tapasztalok a vak emberek munkába állását illetően. Nem hiszem, hogy a munka lehetőség biztosítva van a számukra, de azt látom, hogy akik főiskolát-egyetemet végeztek, azok mind dolgoznak. Nagyon sokan pl. nem vették igénybe a rokkantsági nyugdíjat. Itt a “házban”, a mi iskolánkban is dolgoznak elég szép számmal vak pedagógusok, és a legtöbbször nem használja ki a nyugdíj lehetőségét, ugyanúgy dolgozik, ugyanannyi bérért mint más látó munkavállaló. Nagyon kevés az egyéb juttatásuk. Jelen pillanatban még van vak személyi járadék, de a későbbiekben ez már nem jár, a fogyatékosügyi támogatásban jelentkezik, ami kiegészíti a keresetüket egy kis pénzzel, ami 2000 Ft körüli összeg. Biztos, hogy nem gazdagodnak meg tőle, hiszen nap mint nap sok olyan dologra kell ezt az összeget felhasználniuk, akár kazettákra, akár más eszközökre, vagy olyan szolgáltatások megfizetésére, ami előbb-utóbb biztosított kellene, hogy legyen a számukra. Gondolok a segítő vagy támogató szolgálat kiépítésén belül olyasmire, hogy legyen egy kísérője, aki egy nagy bevásárló köz-

pontba elmegy vele vásárolni, vagy ott helyben nyújtanak neki segítséget. Vagy egészségügyi intézményekben, vagy jogi vonalon, vagy egyéb helyeken kapjanak segítséget, mert nem mindenki jogász, nem mindenki tud a paragrafusok között kiigazodni. Ez nagyon fontos lenne.

E: Milyen nemzetközi kapcsolatai vannak az intézménynek?

H K: Pedagógiai munkánkban nagyon sok új feladat merült fel, gyakran tapasztalatlanok voltunk. A halmozottan sérültek pl. korábban elfeküdtek az egészségügyi gyermekotthonokban, ott voltak, és nem csináltak semmit. Ma már ezek a gyerekek, akik esetleg nem beszélnek 10 éves korukban sem, akik autisztikusak, vagy nem szobatiszták, már itt vannak, és fejlesztjük őket. Ez mindenképpen fontos. Mit kell velük tenni, ez volt az első nagy kérdés. Ebben komoly szerepük volt azoknak a nemzetközi kapcsolatainknak, ahol már előbbre voltak, mint mi. Ez természetesen elég veszélyes, mert egyszerű dolog ellátogatni Amerikába és megnézni, hogy ott mi van. Büszke is vagyok rá, hogy sok kollégát tudtunk külföldre kijuttatni. A halmozottan sérültek témájából négyen végeztek Amerikában, a Hilton-Perkins Alapítvány segítségével, egy kollégánk az integráció megvalósulását tanulmányozta. Philadelphiában a legújabb speciális eszközök használatát ismerte meg a mi iskolánkból két kolléga. De Európában szintén nagyon sok intézménybe jutottak el pedagógusaink, főleg a németek nagyon előre haladtak a halmozott témakörben, és a siket-vak oktatás terén. Nekem is vannak siket-vak gyerekeim, végigjártuk Nürnberget, Würtzburgot, és voltunk kisebb alapítványi intézeteknél. Würtzburg pl. egy óriási nagy városrész, ahol szinte csak halmozottan sérült gyerekek vannak és velük foglalkoznak. Nagyon sok jó tanácsot kaptunk, de ennek a megvalósítása a helyi adottságokhoz képest kell, hogy megtörténjen. Lengyelországgal is nagyon jó kapcsolatunk van. Ott a szülői szervezetek óriási előrelépéseket tettek. Onnan voltak nálunk látogatók, és a kollégáim is kimentek és végignézték egy jó pár intézményt. Hollandiával is jó kapcsolat alakult ki, vagyis benne vagyunk a nemzetközi vérkeringésben. A Világszervezet elnöke egy nemzetközi program keretében számítástechnikai vonalon szervezett júniusban továbbképzést itt, Magyarországon a kollégák és külföldi pedagógusok számára, ami a halmozottan sérültek számítástechnikával való kapcsolatát, illetve a számítógépnek a pedagógiai munkában való felhasználását segíti elő. Az európai konferenciákon is rendszeresen ott vagyunk. Öt évvel ezelőtt Magyarországon rendeztük a látássérültekkel foglalkozó szakemberek nemzetközi konferenciáját; itt, a mi intézményünkben laktak a konferencia résztvevői. Tavaly ugyanez Krakóban volt. Októberben tartottuk nemzetközi konferenciánkat, a 100 éves évfordulónkra, ahova olyan vendégeket hívtunk meg elsősorban, akik hozzánk hasonló gazdasági-társadalmi körülmények között élnek, a csehektől, Szlovákiából, Kárpátaljáról, Romániából stb. jöttek vendégek. Tehát olyan közegben összegeztük a tapasztalatokat, amelyek a saját életünkhöz hasonlatosak.

E: Tudnak-e segíteni abban, hogy a gyerekek eljussanak külföldre?

H K: Nálunk jelenleg angol és német nyelvoktatás zajlik, és ha lehet, igyekszünk az alapfokú nyelvvizsgáig eljuttatni a gyerekeket. Nagyon jó nyelvtanáraink vannak, ráadásul látássérültek is, tehát úgy tudják az anyagot átadni, ahogy az egy látássérültnek szükséges. Nagyon fontos, hogy a gyerek nyelvérzéke és akaratereje milyen. Önállóan folytathatja tovább a tanulást, a szövetség is rendszeresen szervez nyelvtanfolyamokat, de járhat egyéb helyekre is, a gimnáziumban, vagy főiskolán, egyetemen is tanulhat. Megvan a lehetősége. Az általános iskolából külföldre nemigen juttatunk ki gyereket, maximum cserélátogatások erejéig. De a mi gyerekeink pl. rendszeresen járnak sakkversenyekre, inkább a sport és a kultúra az,

ami lehetőséget ad erre. Egy párizsi intézménnyel van olyan cserelátogatási lehetőségünk, melynek keretében nyaranta szokott jönni 20 gyerek és 20 felnőtt, és tőlünk is szoktak utazni, kimondottan pihenés és az ország megismerése céljából.

E: Azt hiszem, büszkék lehetnek az épületre is.

H K: Szerencse, hogy egy műemléképületben van az iskolánk, és olyan hagyományai vannak, amelyeket ápolunk. Van pl. egy kis múzeumunk, ahol a tárgyi emlékek mind mesélnek. A Nádor-terem pedig különféle pályázatokból lett felújítva, rendben tartjuk, fantasztikus akusztikája van. Rendszeresen szervezünk hangversenyeket, nemcsak vak szereplők, hanem más neves művészek fellépésével is. Négy év alatt összesen 365 koncertünk volt. Volt, hogy 20-an voltak összesen, de ma már ott tartunk, hogy sok esetben "a csilláron is lógnak". Ezt mi nagyon fontosnak tartjuk, egyfajta küldetésként éljük meg. Kapunyitás, a környezet, Budapest, a zenerajongók felé, különösen most, amikor úgy érzem, hogy a zenei nevelésünk általában nem olyan, amilyennek lennie kellene. Ezért próbáljuk mindezt biztosítani, vagy ingyen, vagy egész minimális belépti díjért, hogy a rezsiköltségek megtérüljenek. Nagy büszkeségünk, hogy három éve, esténként a főváros fényei felénk fordulnak, megvilágították a bejáratunkat, és ez a szép, napsárga épület éjjel is gyönyörű itt, a Városliget szélén. Nagyon sokan látják ezt így, kívülről, de sajnos nem tudják, hogy mi történik a falak mögött...

E: Ez a nyitottság anyagi eredménnyel is jár?

H K: Bár nem tudjuk név szerint, ki küldte nekünk az adója 1%-át, de gondolom, hogy mindazok, akik az alapítványunkat ismerik. 1987 óta működik a Szól a Szív Alapítvány, és évek óta vannak rendszeres barátaink, akik támogatnak minket. Gondolom, ők azok, akik az 1%-ukat is ideküldték, és tudom, hogy sok neves ember van köztük. Ez sokat számít. Eddig ez évente kb. 3 millió forint volt, az uszoda is ennek köszönhető, egy részét a Szól a Szív Alapítvány fizette. Most az a tervünk, hogy egy sportudvart hozunk létre, ha minden jól megy, télre meglesz, de nem akarom elkiabálni. Az Ifjúsági és Sportminisztérium is támogatná egy pályázat formájában, beadtuk a pályázatot, és várjuk az elbírálást. Nagyon fontos lenne, mert elég nagy szabad térségünk van, ahol atlétikát, távolugrást, labdahajítást és labdajátékot űzhetnének a gyerekek.

Az interjút Janni Gabriella készítette